

בז[ס] יללה בפרשה

נקודות להתעלות מתוך הפרשה, ע"פ ועדים מכולל הר"ן

פרשת כי תבא – אלול ג'

שנה ג', גליון 134

קבלה קטנה ופריה רב

[א] לחיות בדרגה אחרת.

הנה כבר הזכרנו [בשנים שעברו] שמעיקרי הימים האלו זה להיות בעליה וברוממות אחרת מכל השנה. הרבה מתלוננים שיש להם ירידה גדולה במוצאי יום כיפור.. וחושבים אולי זה סימן שלא עבדנו כראוי... אבל זה אינו נכון! אלול זה אלול, וחשון זה חשון! לכל אחד יש עבודה אחרת ורמה אחרת שנדרשת מהאדם. וכמו אדם שעומד בשמונה עשרה מול הבורא עולם בעצימת עיניים, ואח"כ פוסע שלש פסיעות וחוזר לחיים הרגילים, מה קרה? עכשיו אני לא בשמונה עשרה..

ידוע מבעלי המוסר איך היו משתנים בחודש אלול יותר מכל השנה, אם בתענית דיבור והתבודדות, אם בהוספת שעות לימוד ברציפות וכו'. וכן כתוב בהלכה על עשרת ימי תשובה, שגם אדם שלא נזהר מפת עכו"ם, בימים האלו יזהר בזה, ומפורש כאן שזה הנהגה מיוחדת לימים האלו.

לכן, גם מי שיודע שיש הנהגות שלא יוכל לעמוד בהם כל השנה, בימים האלו צריך להשתדל כמה שיכול להזהר גם בדברים האלו, כי זה ימים של עבודה אחרת.

ובפרט היום, שהרחוב משכיח מאתנו את האלול, כל העולם כמנהגו נוהג, חנויות פתוחות כרגיל, פרסומות ועיתונים וכו' הכל כרגיל, ובשביל לזכות להתרומם צריך עבודה גדולה, ומעשים מיוחדים יותר מכל השנה, (וכשמגיעים כל מיני דברים שנצרכים להשקעת זמן, לדחות ככל שאפשר, [ואפי' עניני "מצוות" שאינם מוכרחות, כמו ד' המינים וכדו'], כמה שאפשר להיות ב'תיבת נח', בלי הפרעות).

[ב] דבר אחד של שינוי אמיתי.

ר' חיים מוולז'ין כותב [בכתר ראש]: "עיקר התשובה מדאורייתא, חרטה, ועזיבת החטא בלב שלם, וקבלה על להבא, וחז"ל החמירו גם בצום ובכי ומספד, אבל בזמנינו מקיימים הצום והבכי, ועזיבת החטא לא מקיימים!" וכן על הסבא מקלם מסופר שהיו אצלו תלמידים ארבעים יום של אלול, ועיקר מה שדיבר עמם בכל הימים היה על עזיבת החטא!!

ולכן חשוב מאוד לקחת איתנו דבר של שינוי אמיתי, דבר שהשנה הבאה לא תהיה כמו השנה הקודמת, ואז נוכל לעמוד בראש השנה וביום כיפור ולדעת שאנחנו מקיימים תשובה כהלכתה..

וכאן מגיעה השאלה, אם כן איך אפשר לקיים את מצות התשובה, שאנו 'מלאי עוון', ואפי' על אחד מהם צריכים עבודה גדולה, ואיך נוכל להיקרות 'בעלי תשובה'.

על זה הגיעו רבותינו עם חידוש גדול, שבשביל להיקרות בשם 'בעל תשובה' די בחלק אחד שבו האדם מתנתק לגמרי מהחטא, שהאדם יכול לומר בו - 'איני אותו האיש!' ועל ידי דבר זה הוא משתייך לדרגה הגדולה של 'בעל תשובה', שבמקום שהוא עומד אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

ובשביל זה צריך להעמיד לעינינו את הדרגה שנוכל לאחוז בה בחשון ובכסלו, ולפי זה לקחת מה שנוכל לעמוד בו גם בהם ובכל השנה (וזה לא סותר את הוידוי! הוידוי זה החרטה, ובחרטה אני מתחרט על הכל! אני אומר לקב"ה – רבש"ע, אני רוצה לעזוב את הכל ולהיות הרגע כמו משה רבנו, ובלמעשה אני מקבל מה שאני יכול).

[ג] יפשפש וימשמש.

וברצוני להציע קבלה קטנה [יחסית], אבל היא מהותית ומשנה את כל עבודת ה'. **שהנה** בגמ' בעירובין [יג] איתא שנחלקו ב"ש וב"ה האם נוח יותר לאדם שנברא או שלא נברא, וכך התווכחו שנתיים וחצי, ולבסוף "נמנו וגמרו – נוח לו לאדם שלא נברא משנברא, ועכשיו שנברא – יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו". פירוש הדברים, שאם הוא יוצא מהעולם בדרגת צדיק בודאי שנוח לו בזה שנברא, אבל למעשה רוב העולם

לא זוכים לצאת מן העולם נקיים, א"כ מה הפתרון? אומרים חז"ל שיפשפש במעשיו או ימשמש, ואם כל הזמן הוא יבדוק את המעשים שלו ויעשה חשבון נפש, כבר עכשיו אפשר לומר עליו "נוח לו שנברא!!"
וכן אומרים חז"ל "על כן יאמרו המושלים – ביצרם, בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה" (זה החלק של 'משמש' – לפני מעשה, ו'פפפש' היינו אחר מעשה).

כותב על זה המס"י "וזו העיצה לא יוכלו לתת אותה, ולא לראות אמיתתה, אלא אותם שיצאו מתחת יד יצרם ומשלו בו, כי מי שהוא עדין חבוש במאסר יצרו, אין עיניו רואות האמת הזאת ואינו יכול להכירה, כי היצר מסמא את עיניו ממש, והנה הוא כהולך בחושך שיש לפניו מכשולות ואין עיניו רואות אותם".

ומביא על זה את המשל המפורסם על גן המבוכה, שכך מי שלא משל ביצרו וחושב לעצמו איך לעבור את העוה"ז בשלום, אומר לו המס"י – תדע לך שאתה לא תצליח! אתה לא יכול להבחין בין הדרכים, רק מי שיצא מהגן ונמצא מבחוק, הוא יכול לייעץ לו, "ואמנם מה העצה שהם נותנים לנו? בואו ונחשב חשבוננו של עולם, כי **כבר הם ניסו וראו וידעו שזה לבדו הוא הדרך האמיתי להגיע האדם אל הטובה אשר הוא מבקש ולא זולת זה**".

ובאמת כמעט ואי אפשר למצוא אדם שיש לו עסק, חנות קטנה או גדולה, או גמ"ח הלואות וכו', שאין לו רשימות מסודרות, הכנסות והוצאות וכו', וכל יום או שבוע הוא יושב ומסתכל על המאזן ובוחן, אחרת הוא לא ישים לב להוצאה שאינה נצרכת או קניות שיכל לחסוך, וכו'.

ד] ההכרח הכפול ומכופל בשבילנו לעקוב על עצמינו.

ואחרי שהקדים המס"י בפרק א' "חומר המצוות אשר עלינו ויקר העבודה אשר בידינו", כמה יקרות יש בכל מצוה, כמה שעבודת ה' היא דבר עליון ונורא, שזה מביא אותנו לנצח נצחים, ואם כן, אם כל בעל עסק מוכרח לחיות עם רשימות, על אחת כמה וכמה אנחנו שמתעסקים בדבר הכי עליון וחשוב.

ויותר מזה, שיש חנויות ויש חנויות, יש 'סופר' ענק שמרויח בכל חודש מליונים, ויש עסק קטן של סידקית שמרויח מאיסוף פרוטה לפרוטה, בודאי שהחשבון של בעל העסק הקטן חשוב יותר, כי הכל בנוי על הרווחים הקטנים. וכך גם עבודת ה' שלנו, שבנויה ממצוה ועוד מצוה, וכל חלק קטן הוא הכרחי וחשוב, ולכן מוכרח לבחון ולבדוק גם אחריו¹.

ועוד דבר, שגם בבעלי העסקים האלו ישנם שני סוגים, יש שנמצאים כל הזמן ביתרת זכות, ההכנסות שלהם גדולות מההוצאות, אבל יש כאלו שעם כל ההשתדלות שלהם נמצאים ביתרת חובה, ובשבילם החובה גדילה ומכופלת לחשבון כל הוצאה, שלא יגיעו לפשיטת רגל... **וכך** אנחנו שמקבלים בכל רגע ורגע כל שפע הטוב מהרבש"ע, ואילו במאזן ההוצאות לצערינו לא מצליחים להחזיר מה שיכולים, אדם יבחון את עצמו ויראה שגם עם הכוחות שלו הוא לא מגיע למה שהוא יכול, כמה חשוב לחיות עם חשבון.

ויש עדויות מהרבה גדולי ישראל שנהגו בעצמם חשבון הנפש בכל יום, כמו הח"ח שהיה יושב בכל יום בין שעתים לארבע שעות [!!!] ומתעסק בחשבון הנפש, הח"ח עם ניצול הזמן המבהיל שלו שהיה דורש מעצמו דו"ח על רבעי דקות, ופעם עשה חשבון הנפש על **כל השנה** ומצא **שתי דקות** שלא זכר מה עשה בהם, ובכה עליהם בכיות גדולות, איך אתה חי שתי דקות בלי חשבון (ופעם נסע עם הגר"ח ובדרך הגיעו לבית הארחה, הח"ח הוציא בעצמו את המזוודה, ולגר"ח היו תלמידים שסחבו בשבילו, וכשהגיעו לחדר ורצו לפתוח אמר להם ר' חיים שקודם ילכו לעזור לח"ח, הלכו וראו אותו יושב ולומד כאילו נמצא כאן כמה שעות), והוא ישב כל יום כ"כ הרבה זמן (ובגמ' בשבת יב. כתוב שר' ישמעאל בן אלישע היטה בשבת, וכתב בפנקסו "לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה", רואים שהיה לו פנקס עם חשבונות).

בודאי שבשבילנו שעתים זה לא שייך (כי אנחנו אפילו לא יודעים מה עושים כ"כ הרבה זמן), אבל חמש או עשר דקות ביום זה דבר ששייך לכל אחד, לעקוב על עצמו, מה עשיתי ומה התקדמתי.

ואמנם צריך להזהר מאוד, מאחר שבדור שלנו נחלשו מאוד כוחות הנפש, ולכן יש לשים לב שחשבון הנפש לא יהיה זמן של דכדוך והלקאה עצמית, לא לתפוס רק את כל הדברים שלא הצלחתי והדברים שנכשלתי, אלא לתפוס את הכל, מה כן עשיתי, מה כן התאמצתי, ו"לעודד" את עצמו על הדברים שהצליח, (כן, גם אנחנו צריכים עידוד), על דברים קטנים שהתגבר, וכו', ועם קבלה זו בעז"ה נעמוד לפני ה' ונזכה לתשובה שלימה.

ניתן לשמוע את הוועדים בקול הלשון ע"ש הכז יואל אריוניז

¹ שמעתי על ארגון לעזרה כלכלית, שעוזרים למשפחות שקרסו, ובבדיקה שערכו התברר להם שחלק גדול מהמקרים לא היה ממאורע חריג או טרגדיה חלילה, אלא משפחות שחיו בלי חשבון, ובמשך הזמן נשאבו למינוס גדול שהלך וגדל בלי לשים לב.